

PROZA

Vlado Žabot

Brina

(odlomek iz romana)

I. poglavje

Bilo je 21. aprila ... na mizi je ob koledarju in aprilskem sporedu baletnih predstav ležal telegram, ki ga je Brina tudi po jutranjem razgibavanju in potem ob kavi še nekajkrat vzela v roke ter razbeganih misli vsakikrat znova preletela tisto eno samo vrstico.

Pisalo je: Gospa Bendlova umirajo. Pridi takoj. Mama.

Potem, pozneje, ko si je pripravila prtljago, ko je potelefonirala v variete in jo je domišljavi Masucca že spet užalil, ga je verjetno nekam založila ali kaj, z ovojnico vred.

Sicer pa je ravno takrat, ko je zaman iskala telegram, tisti nestrpni moški zvonil in zvonil ... da bi mu najraje kar nekaj zabrisala tja, skozi kukalo. Da so mu gospod Mazucca ... je pritajeno, čisto od blizu momljal v vrata, ko mu ni hotela odpreti, ter se pomenljivo oziral sem in tja po hodniku, da je obveščen o njeni poti v Sepno in da ima nekaj zelo zelo pomembnega za gospoda Samaala. Bil je srednje visoke rasti, skrbno urejen poslovnež, takole, na pogled – vendar mu predvsem zaradi sivih, lokavih oči in nečesa potuhnjenega, morda zvodniškega v izrazu ni marala odpreti.

"Tole, tole ... imam za gospoda Samaala," je kazal na zanikrno kartonasto škatlo pod pazduho in vsekakor hotel naprej, kar za kljuko je grabil v tisti svoji nestrpnosti in morda tudi resnični bojazni, da bi ga kdor koli s hodnika utegnil videti pred njenimi vrati. To, da je poznal – ali morda

samo vedel za Masucco in, še posebej seveda, za sepeškega Samaala, je kljub osuplosti vsekakor vzbujalo tudi nekaj radovednosti. In usluge, za katero je tečnaril, Brina nikakor ni mogla meni nič tebi nič zavrni – šlo je pač za sepeškega mogotca, se pravi, za samega lastnika resda sicer propadlega letovišča ...

"Kaj pa imate v tej škatli?" je nekoliko prijazneje vprašala v kukalo. Moški se je znova, kot bi ga zbadlo, ozrl naokoli.

"Kar pred vrati pustite," ga je hotela na kratko odpraviti.

"Ne, ne, ne," se je ustrašil, "ne ... v roke, so rekli, samo v roke, so zabičali ..."

"No, prav," se je, čeprav samo v jutranji halji na golo, potem vendarle odločila ter odklenila in na ozko odtrznila vrata, vsak čas pripravljena, da jih, če bi bilo treba, če bi kar koli poskušal, na vso moč znova zaloputne. "Dajte že," je postala nestrpna, ko se je kot tat potuhnjeno znova oziral ter zmedeno nekaj mencal s tisto škatlo.

"Zelo dragoceno, zelo dragoceno je ..." je razburjen šepetal, ko ji je z obema rokama kakor izjemno krhko, lomljivo dragotino naposled vendarle izročil škatlo. Bila je prevezana z vrvico ... Opazila je dolge črne nohte, dolge, koščene prste in modrikaste žile pod uvelo in pegasto kožo. In v tisto rumeno zobato smehljanje se mu je vsaj za hip pritaknilo nekaj privoščljivo ošabnega, zlobnega, da jo je neprijetno spreletelo, da je še isti hip, kot bi jo zaskalelo v roke, hotela vrniti škatlo, toda moški je, kot bi natanko vedel, da bo takole hotela, potuhnjenih, naglih korakov, brez pozdrava, brez pojasnila, že odhajal, že hitel in se ni več ozrl.

Potem si je rekla, da ne bo pogledala v škatlo. Da ji nič mar. Kar v kovček jo je zatlačila ter jo zavila v tutu – lahko bi jo tudi v kar koli drugega ... pravzaprav ni vedela, čemu ji bodo v Sepnem tutu in baletni copati, ker obojega že nekaj let ni uporabljala, vendar se je ob tem v tisti raztreseni naglici samo za bežen hip ustavila z mislijo. Hitela je pač. In begave misli so vse skupaj pridile v neko zmešnjava in v tisti bedast občutek, da je nekdo, morda tisti Samaalov ali Masuccov moški, nekako blizu, čeprav se je potem še vsaj dvakrat prepričala, da je bila vrata res zaklenila in da torej nihče ni mogel skozi zaprto.

Šele okoli poldneva je sedla v avto ter z nadležno mislijo, da vse skupaj morda sploh ni naključje in da takšnega telegrama pač ne založiš kar tako, odpeljala.

Resda jo je bil Masucca po nepotrebnem ugriznil in da na kakršno koli umiranje ni bila niti najmanj pripravljena ... Predvsem pa je takole, med vožnjo, tudi tokrat pogrešala kasetnik – tokrat pravzaprav še bolj kot sicer, kajti vse te italijanske popevke o ljubezni in rožah in luni in soncu so jo prav neprijetno dražile naravnost v zbeanost, naravnost v Masuccov ugriz in v to bedasto manjkanje telegrama, ki pa je v tišini, v monotonem brnenju avtomobila samo še bolj manjkalo.

Tudi umiranje je postalo nekako prisotnejše, če je izključila radio.

Pravzaprav je bilo čudno, da na nobeni od postaj niso predvajali česa bolj resnega.

Kakor nalašč, bi rekla ...

In pot se je vlekla, promet je bil gost, naporen, vozniki nestrpni in brezobzirni in vsa ta nepregledna gneča se je nervozno valila nekam na sever, nekam kdove kam – vsak s svojo mislijo, vsak s svojo vrstico, morda tudi z ugrizom takšnega ali drugačnega Masucce.

– Saj, saj, saj. Nikakor niste nenadomestljivi, gospodična, se je bil, ko mu je pojasnjevala glede umiranja, omalovažujoče obregnil Masucca in najbrž pokazal tiste svoje rumene zobe, ko je meni nič tebi nič odložil slušalko.

Še zmeraj ga je slišala. Tudi videla, če je hotela, kako se pači v nekaj nasmešku podobnega.

"Saj, saj, saj ..." je zavzdihnila tudi sama in se na vso moč, da se je blede naredilo čez členke, oprijela volana.

"Tudi ti nisi," se je posmehtila nestrpnosti, ki se je nesramno vsilil prednjo. "Tudi ti nisi," je rekla kar tako, v prazno, ter izključila popevko o sinji morski obali in toplih očeh.

Ko se je ob nekem kramarskem motelu ustavila prvič, ko je ob kavi gledala v razpostavljene lončene panterje vzdolž parkirišča, pa se ji je kakor zopna večša v soj jela vsiljevati vraževerna misel, da se na tej poti v Sepno, tudi zaradi Samaalovega moškega, sme in mora ustaviti natanko štirinajstkrat. Niti enkrat samkrat več ali manj. Za vsak primer – zaradi vsega ... kar se ji pač nič več ni moglo zdeti verjetno kot zgolj golo naključje. In k temu

se je kot povsem samo po sebi umevno pritaknilo vprašanje o začetku in koncu poti, ki sta vsekakor sodila k vožnji – nikakor pa ni moglo biti jasno, ali sta hkrati tudi postanka ali ne.

Iz kavne usedline nikoli ni znala ničesar razbrati.

V resnici niti verjela ni v taka razbiranja.

In navsezadnje bi si tudi tokrat lahko z olajšanjem rekla, da vse skupaj ni nič, se pravi, da je vse skupaj zgolj to, kar samo po sebi pač je, pri tem pa so vsi nekakšni skriti pomeni en sam nesmisel.

Vendar si tega nekako ni upala reči – ne zares.

Ogledovala si je panterje ... Tiste srepe, fluorescentne oči in režanje čekanov s krvavo rdečimi dlesnami – vsi so bili po istem kalupu, enako črno položčeni, enako zgolj lončeni ... Tudi kdaj prej jih je bila videla. Tudi ponoči, ko so oči in čekani fluorescentno žareli. Celó v Rimu. In nekaj podobno praznega, položčenega se je pravzaprav največkrat galilo iz Masuccovih koreografij ... zato je s posmehom pomislila, da bi mu ob naslednji premieri podarili takšnega panterja. Imenitno, ravno prav posiljeno in patetično figuro bi lahko naštudirali v ta namen ter negibni, vsak v svoji zamaknjeni pozi, počakali solistko, labodko, ki bi mu izročila v pajčolan zavito darilo. – Morda takrat, domišljavo ganjen, niti ne bi dojel posmeha – pa tudi če bi ga, če bi vse skupaj kar takoj vrgel po tleh, bi ansamblu še zmeraj lahko bilo v enkratno zabavo in zadoščenje.

Že kmalu potem, ko se je že spet zrinila v gnečo na cesti, pa je dvomila, da bi bili v ansamblu za to. Vsi prav gotovo ne. Morda celo komaj kdo. Ker je pač v takih ansamblih zmeraj vse skupaj zlagano, ker jim kajpada ni do tveganja s pravo zverjadjo. In jim takšni lončeni panterji najbolj ustrezajo za napuh. Vse kaj drugega bi bilo ... na primer z lončenimi virusi – če bi jim dodali vsaj nekoliko abstraktnega kiča ter jih ozaljšali z mavrico ali sončnim zahodom, morda s fluorescentnim srčkom ali poljubom ... še dolgo se je potem zabavala s to mislijo. Predstavljala si je stojnice kičastih virusov pred črpalkami in moteli ... medtem ko se je vožnja sčasoma tako ali tako nekako odmaknila iz misli in je postajala zmeraj bolj sama po sebi, tudi ves promet se je odmaknil in kljub vrivanju in prerivanju skorajda ni več dramil pozornosti. Pravzaprav se je je počasi lotevalo kot po predstavah, ko je navadno še dolgo potem samo ždela v katerem od barov in je bilo vse to z njo in okoli nje le še nekakšna utrujena, prazna vseenost

– ko se neke stvari takole, dremotno, zataknejo v jalove misli in le od časa do časa kot ura na steni pritegnejo malo pozornosti. Vse drugo se zdi, kot bi prav tako brez pomena drselo nasproti in mimo in bi ugašalo v nemo drvečo praznino za hrbtom. Tako, na videz, z leve in desne mineva svet in je vsak hip drugačen. Človek se sicer navadi drvenja in tudi navideznih vračanj, kajti sonce je pač iz dneva v dan sonce, nebo prav tako in Rim na primer ... Oprostite, gospod Masucca, bi rekla ... jaz imam vendar svoj Rim, bi rekla, svoje sonce, svoj dež in svoje nebo. Da. Tudi svojo vrstico v glavi. In mi ni treba misliti vaših lončenih panterjev. Ne, ne, ne, gospod Masucca. In če vam prišepnem: tudi svojega svetega Petra in, ne boste verjeli, celo boga imam svojega.

Kdaj pa kdaj se ji je kakor od daleč zazdelo, da drvi po robu. Da se ta rob begotno odmika in vrača kakor togo, vendar nepredvidljivo zvijugana črta – in da je, kadar za hipec izgine, v resnici najbliže, tik ob kolesu, tik ob mislih, za en samcat gib, za en samcat hip stran. A tudi to je bila vseenost. Begotna v obrobju. V sredici malce omotična. In kakor negibna meglica čez zastekljen pogled. Tudi tisti moški s kartonasto škatlo in sivim pogledom ... tudi umiranje Bendlove je tako, v strmenju, pomenilo nekaj podobnega. In poševne, zvijugane, prelomljene sledi zaviranja ... Menda jim je treba držati svečo, kadar umirajo, in molčati. Ali moliti. Nikakor pa jokati, klicati in jih buditi. Ta ali oni se bojda kot otrok v temi oklepa roke ...

Raje je vključila radio. Ter prevrtela nekaj postaj, reklamnih vzklikov in šumov. Nato pa prisluhnila sambi ... z rdečim vinom, plesalko in timpani ... pij in pozabi in pleši z menoj ... kajti vino je sonce v samotnih nočeh ... in plesalka v soju brlivke kar naprej pleše s privzdignjenim krilom in ji rdeče škropi po nogah ... Posebnost so seveda zamolklo pridušeni timpani v sinkopirano medlem zamiku ... in v vinu je sonce ugasnjenih dni ...

Potem ni več poslušala.

In misli so sčasoma le še komaj pomenile blede razblinjene drobce, tudi o štirinajst ali dvanajst ...

Pravzaprav se ji je že lep čas, iz ure v uro, vse skupaj votlilo v nekakšno omledno odsotnost. S postanki vred. Bilo je monotono razpotegnjeno v mimobežanje, v strmenje, v tovarnjake od zadaj, od spredaj, v tako in drugače položeno in zaobljeno pločevino, ki se je vrivala in

prerivala in drvela, v popevke in v dolge, počasne ovinke, v razvlečeni dan, ki se je rahlo nagibal ter senčil in ožil po steklu ter skupaj s cesto in črto migotavo drsel in drsel in ni mogel pomeniti drugega kakor to vztrajno razvlečeno migotavo drsenje v ščemeče oči, ki bi se pravzaprav rade odmaknile, kar same od sebe zaprle in bi jim tako, samim zase zaprtim, za zmeraj ostalo vseeno. Trudnost je legala in se spet razblinjala kakor oblaki in senčevje, kakor modrina in nekaj pokrajine levo in desno in griči in doli, takšna ali drugačna hiša, pa spet panterji pred motelom in kava in neki šofer, ki je spominjal na tistega moškega ... in v monotono brnenje izpraznjeni dan, izpraznjene misli, umiranje v Sepnem, umiranje kar tako in žalost zaradi ljubezni in plavolaske v mesečni noči, potem malo bluesa in črta in vse to s pločevino in soncem in tovornjaki in vse to s praznim, ugasnjenim dnem ...

Popoldne se ji je od časa do časa zazdelo, da vozi v napačno smer. Pokrajina je bila vsa nekam drugačna ... Resda je minevalo tretje leto, odkar se je nazadnje peljala k mami in Bendlovi v Sepno. Vendar pa se je prej vozila dovolj pogosto, da je pač vedela, kdaj in kam na križiščih, da je prepoznavala te ali one ravnice in holme in mesta od daleč in da zlepa ni bila v dvomu glede smeri in odcepov. Tokrat so jo begali neki predori in razvlečena, tudi popoldne zamegljena močvirja, celo siva jezera je videla vmes in vse preveč široke ravninske gozdove, očitno nove vile po holmih so si bile podobne kakor moteli, ob katerih je zmeraj znova preverjala smer. Sicer pa si je morala priznati, da si v resnici nikoli med vožnjo ni zelo pozorno ogledovala pokrajine, da je tudi tokrat iz gneče, iz nestrpne vrveža le komaj kaj videla in da torej ni čisto nič čudnega, če se ji takole, v mimobežanju, od časa do časa vse skupaj zazdi. Za nameček pa je tudi popoldansko sonce prav zoprno bilo v oči, tako da je zvečine srepela predvsem v tisti drveči kos ceste med sabo in onimi spredaj in onimi zadaj in levo in desno v prerivanju, v prehitevanju, v naglici in norostih.

Šele zvečer je zavila po svoje. Iz gneče. Po precej ožji cesti med griči in gozdom – drugi so oddrveli naprej.

Resda ji je sprva kdaj pa kdaj kdo še pripeljal nasproti. Tudi kakšen tovornjak je še srečala.

Potem pa je postalo samotno.

Pokrajina se je zdela, kot bi kdove kdaj in kakor nekaj tujega, mrzlega dahnilo vanjo – kot bi otrpnila v zgubanem krču. Cesta je na ozko zavijala skozi tesni med strmimi rebrmi ali ob robu globač ... zmeraj globlje v samoto, v noč ... ki se je osivel, mrtvo dramila v gube, v brazde pod smrečjem in se hulila prek daljav in se tajila v obcestno goščavje ...

Po jasah in lazih je lebdela megla.

Redke vasice ob cesti so bile prazne. Nekaj slabotnih luči je navadno omagovalo v tisto, kdove čigavo preteklost, ki je kot sama zase trajala v gruči okoli zvonika počepnjenih hiš.

Tudi kje više v gozdnem pobočju je tu ali tam izgubljeno žmeriknila luč.

In že zatonila, minila v temno, megličavo mimobežanje obrisov in tenj in mrakov in lesovje.

Sploh pa je cesta v dolgih, vlažnih ovinkih jela toniti v globeli in okolica je postajala zmeraj bolj surova, zmeraj bolj divja in kakor slinasta v ponekod sivosrebrnem odenku ali rumenkasta v begavem soju luči, v zasuku sem, v zasuku tja, v hipnih razmikih goščar z zamegljeno globačo ali razvlečenim dolom v ozadju. Med mokro travo ali v grmičju ob cesti je kdaj pa kdaj blesknilo, kot da bi v soj žarometov tuintam srepo mežiknile fluorescentne oči.

Morda je nedolgo tega deževalo – ali pa je po senčnih globačah ostajalo in se takole, na pomlad, še dolgo scejalo s flišastih rebri.

Za hip jo je vzdramila misel, da bi lahko celo zmrzovalo.

Toda kmalu je spet vozila kakor v pijani omotici – in v mislih se ji je sem pa tja nekaj brkljalo in sproti kopnelo v tisto odsotno vseenost, kjer ni ničesar posebej, kamor se zlahka pritakne celo utopljenec iz sanj ... iz radia je zmeraj bolj samo še šumelo, kot da bi tisto mestno počasi tonilo, zamiralo in bi ne smelo in zmoglo v zakotja, v katerih od nekdanj šumi in straši, čeprav kar trikrat na dan pozvanjajo vanje – vmes se ji je zdelo, da se je bila do sem, do tega zakotja, ustavila desetkrat – lahko pa da tudi kakšenkrat več ali manj ... potem je sonce zašlo, potem se je docela stemnilo in je še kar naprej trajalo kakor črta v okoren in težek pogled, ki ga je le še komaj krotila ob robu in črti in v soj, od katerega je skelelo po glavi in je naravnost v dušo molčalo kakor umiranje v Sepnem, ki je – kjer koli pač že – za vsakega enkrat docela zares in ne more pomeniti

sanj ali česa od daleč, česa iz zgodbe, ki ji prisluhneš in že kmalu potem ne veš, kaj bi z njo in kaj utegne pomeniti, če se sanje ponavljajo in se zdijo kot tisto potem, se pravi, ko mukoma z nekom, ki je po vsem sodeč utopljen, nekam hitiš in bežiš in v resnici nimaš več kam, ko te lovijo in pojejo monotono enoglasje ... samo na črto je morala biti pozorna, ki je občasno kot na zaslonu drsela kar tako, kot povsem brez pomena skozi soj in meglo in navkreber, pa spet navzdol, kot kdove kaj daleč in drugo, spomini, spomini, morda celo sanje, ali pač tisto, kar je belega v njih in v meglenem ...

Pred neko gostilno je ustavila.

Resda je bila na samem, starikava, da je zanikrni izvesek z napisom "Pri bratovščini" bolj svaril, kot vabil, toda dovolj svetle luči na stopnišču in v oknih ter trije avtomobili na parkirišču so vzbujali ravno toliko zaupanja, da se je pozni uri navkljub potem vendarle odločila – tudi vzdržala najbrž ne bi več prav zelo dolgo, tudi zadelj stranišča, zadelj odrevenelosti in omočice pač kratko in malo ni mogla odlašati.

Pogumno, z naučenim izrazom brezbriznosti je odprla in vstopila.

Kar umolknilo so ...

Sami moški.

Dolgonos, na kratko postrizen natak, v katerega je uprla pogled, ko je, kolikor je pač zmogla mirnih korakov, brez ihtave naglice stopala proti točilni mizi, je kakor v zadregi begal z drobnimi, morda celo okroglimi, vsekakor pa nekoliko preblizu skupaj, pod nosni koren pogreznjenimi očmi. Kljub tesno oprijetim hlačam in pogledom, ki se kajpada niso umaknili, je morda nekoliko prehitro zajahala barski stolček in najbrž glasneje, kot bi bilo treba, naročila kavo. Tudi za stranišče se je kar takoj in na glas pozanimala. K sreči je natak pokazal na najbližja vrata, tako da ji ni bilo treba kar takoj spet čez vso točilnico, v kateri so vsi tisti moški resda sedeli samo pri eni od miz, vendar so bili, razen enega ... zanemarjenih, neobritih, trdih obrazov in dovolj neotesani, da se jim ni zdelo vredno umakniti pogledov – tudi potem, ko se je vrnila iz tiste smrdljive, umazane luknje, ne.

Kave še ni bilo, ko je znova z narejeno sproščenostjo sedla na previsok barski stolček.

Natak je nekam izginil.

Zato je pač čakala, prisluškovala k omizju za hrbtom, kjer se je polagoma spet začel pomenek, in kar tako, na videz brezbržno, blodila s pogledom med steklenino ter se naposled zazrla v bronasto kozlovo glavo na očitno prav v ta namen pritrjeni polici med vitrinama. Nekje zadaj, niti ne v mislih, je zadnje kilometre že prav neznosno naporna vožnja še zmeraj nekako trajala in črta v slinasto megličavem soju je nemo drsela v ovinke med drevjem na levi in desni, v osivelo gozdno temo, ki se je od časa do časa zazdela kakor zgolj videz – tudi kozlova glava se je od časa do časa zazdela tako in prav gotovo pomenila ne le bron in kozlovo glavo, ampak tudi zmrdljivo našobljen izraz in še kdove kaj v skrivenčeno srepih očeh povrh. In ravno tako je trajal občutek globeli, ki se ji je bil napredel med vožnjo in ki je z globoko zasunjenim nelagodjem vred najbrž sodil k vsemu temu, kar je pač pomenil davišnji telegram ... Po gostilni je vlekel prepih. Kljub lučem se je človeka polasčal neprijetno somračen hlad – in v plaho, negotovo misel se je naredilo kakor od begave slutnje nekakšnega zlega namena, ki niti ni od ljudi.

Od omizja za hrbtom je sem pa tja ujela kakšno besedo – o ženski in ženskem je bil govor ... nato je nekdo pomodroval, da je vse to tako ali tako že bog moral misliti in govoriti.

"Ali pa hudič," je, kot bi natanko vedel, zakaj se sme posmehovati, pribil drugi ... Potem so, kakor da bi ravno zaradi nje morali tiše, znova momljali.

In pomislila je, da v Rimu bodisi v tej ali oni gostilni, restavraciji, kavarni ali baru pač zlepa ne slišiš take misli in da so pogovori tod, če že ne globlji, vsaj nekoliko bolj senčni – tudi v zelenju je taka razlika, v gozdovih, v vetru, tudi v očeh in nasmehih – in bronasta, približno za pest velika kozlova glava dremotno pijano srepi to isto senco, naravnost vate, naravnost v čakanje na kavo, pa čeprav sta očesi brez dvoma navzkriž in pogleda vsaksebi.

"Če želite, lahko izvolite," jo je s plaho zatajevanim in neprijetno plitvim glasom zmotil natak.

Ni razumela.

Očitno ni pričakoval, da ne bo razumela. Samo za hipec je vzdržal pogled. Nato je zardel in se zmedel, kot da bi ga zasačila pri potuhnjeni nespodobnosti, in le s težavo potem nekako vendarle zmogel postrani zasukati

oči nazaj proti njej ter zjecljati, da posebnim gostom strežejo v posebnem prostoru. Opazila je, da ima rdeče lise tudi po lasišču, te pa bržkone niso bile od zadrege.

"Ne, ne, kar tukaj bom," je odločila. "Mudi se mi," je prijazno dodala ter mu privoščila še kanček nasmeška.

"Kar za mano, prosim ... če želite ..." je, v zadregi, s toga uperjenim pogledom nekam mimo in kakor v ponižno bedastem upanju, da bo vendarle šla, vseeno vztrajal. Zazdel se ji je omejen. Potil se je. In lise po redko zaraslem lasišču so verjetno pomenile kožno bolezen ali kaj.

"Gospod, kavo bom pila tukaj," je, kot bi ji bilo predvsem odveč ponavljati, nekoliko nestrpno zavzdihnila. Ni marala, da bi se ji poznalo od kakršne koli bedasto ženske negotovosti, ker se je tako sama in v pozni uri znašla v zakotni gostilni. In ravno to ga je najbrž zanimalo, ko jo je nabranega čela znova na hitro ošinil z begavim pogledom. Tudi k omizju je pogledal. Nato pa, kot bi od katerega tistih moških dobil dovoljenje, naposled vendarle postavil kavo pred njo.

"Sepno, veste, ni več tisto, kar je bilo," jo je, ko si je z odporom ogledovala umazano skodelico, presenetil ... Morda je celo vedel, da ga bo pogledala in da ne bo razumela, kako neki lahko kar tako blekne – in sploh, kako lahko ve, kam je pravzaprav namenjena. Brisal je kozarec in tisti drobni, ozki pogled upiral nekam v rob točilne mize ali v skodelico, ki jo je z odporom odrinila in hkrati začutila, da bi se ji v tej gostilni upirali tudi druga skodelica in druga kava, če bi ju, kakor jo je bilo v hipni togoti zamikalo, iz protesta zahtevala. Raje je torej položila bankovec h krožničku in se brez besed napotila k izhodu. Znova je začutila poglede ... tudi tisto, morda zlohотно iz njih – vendar tokrat nikogar ni marala videti, ničemur prisluhniti, samo v vrata je gledala in se hkrati zavedala, da kljub vsemu še zmeraj mora hliniti mirno gotovost, kajti k vsemu se ji je pritaknil občutek, da ji ti ljudje v tem izgubljenem zakotju lahko storijo, kar koli se jim zahoče.

"Gospodična," je jecnil natakakr ...

Ni se ozrla.

Zagrabila je kljuko ... in že kar vrtoglava le komaj nekako dojela, da je zaklenjeno.

Od omizja je slišala posmeh. Natakar ji je molil bankovce. Češ, da so njeni. Da je ostalo od kave. In jih, čeprav mu je rekla, nikakor ni hotel za napitnino. Zato jih je z odporom zatlačila v torbico. In se potuhnila v nekaj tiste potrpežljivosti, ki je je pač še premogla, dokler je momljaje tja predse izbiral ključe iz šopa in odklepал in odklenil ter ji končno odprl v megleno temo.

In že tudi zaprl, ko je šele komaj stopila čez prag.

In zaklenil.

Luč nad vhodnim stopniščem je bil verjetno že prej ugasil. In se mu je zdaj, ko je kakor pijana, kakor v globino tipala po stopnišču in ob podstenju, očitno ni zdelo vredno prižigati.

Grobna tišina je vladala ...

Od le še pičlega soja v oknih se je samo zgoraj, v megli malce poznalo. In v negibni, zastali temi naokoli je vonjalo kakor od gnilega kupa trhljadi v bližini.

Pohitela je k avtu, ki ga je bila k sreči pustila dovolj blizu, ter kot v odrešitev zagnala motor ter vključila luči in brisalce in radio; iz njega pa je tako ali tako kakor mrtvo šumelo ... tudi zaradi tega šuma si je začelela pobegniti nazaj, v Rim – samo nekaj ur bi potrebovala do tistih širokih cest in razsvetljenih motelov, nato bi že naslednjo noč spet plesala Masuccove mavrično blage laži in lesk kar tako.

Vendar je kljub temu zavila proti Sepnemu.

Samo za trenutek omahovanja je bilo.

Resda se ji je tudi potem dozdevalo, da tudi v nasprotno smer še zmeraj lahko obrne, kadar se ji zahoče, vendar je vedela, da je to samo slepilo. Da pač ne bo obrnila. Da ta možnost, čeprav se zdi povsem uresničljiva, torej v resnici ne obstaja.

Pravzaprav je že od jutra izpolnjevala tisto, kar je zahteval telegram. In vse do tega zakotja niti pomislila ni bila v nasprotno smer. Celo hitela je – da ne bi prej umrla, čeprav še zdaleč ni vedela, kaj in kako pri tem umiranju. Predvsem bala se ga je. Zdelo se ji je, da ga bo potem vlačila s seboj, da ga ne bo znala več odložiti, da bo kot z utopljenecem iz sanj, ki se kdove zakaj in od česa ponavljajo.

Cesta se je spet vijugavo spuščala med strmimi, gosto zaraslimi rebrmi ter črno zijavimi razpokami in tesnimi na levo in desno.

Ravno nekje okrog polnoči je moralo biti.

Raje ni pogledala na uro ...

Kajti ti vijugavi doli, tesni in vrzeli v strmih, divje zaraslih rebreh so pomenili Črni les ... Noč se je zdela siva, stara – kakor nekakšna davnina. V kateri luči ne zaležejo. V kateri je neprijazno tuje človeku. Mrzlo. In strašno mogočno obenem. In tukaj je Rim nenadoma onstran. Drugo. Tudi široke ceste in razsvetljeni moteli. In lončenina. Tukaj bojda priseda črna dama ... že od nekdaj. Kar tako, v zaprto, med vožnjo. Črna kraljica iz sepeenske bajke. Morda sama smrt v svileni črnini – ki je menda nekoč, kdove kdaj, hotela postati mlada in lepa, in se je vsako noč kopala v sepenski vodi.

Zaradi tesnobnega občutka nekakšne prisotnosti, ki jo je, tudi zaradi kartonaste škatle, nenadoma obšel, se je morala ozreti na zadnje sedeže – čeprav v ovinku ... da je potem tik ob robu, tik ob globači le še komaj nekako speljala.

Zazdelo se ji je, da je v kovčku, v kartonasti škatli, pritajeno podrsnilo.

Sploh pa je v Sepnem, celo med gosti, zmeraj krožilo veliko zgodb o Črnem lesu. Veliko izmišljij, takšnih in drugačnih presežkov vsega, kar so doživljali in kar so bili. Posedali so po terasah in vsak zase po tistem verjeli v sepensko pravljico o čarobnem studenčku in čudežni rosi. Natanko opolnoči je sleherni noč na kolišču utihnila glasba. Kajti rosa po rebri nad reko se je obdržala samo uro po polnoči. Potem je navadno potegnil severni piš in jo pobral. Vendar pa v samo roso očitno niso tako zelo verjeli. Saj je čar Sepnega minil s studenčkom – tistega dne, ko je presahnil, je kljub rosi bilo konec letoviščarske pravljice ... Na kolišču je resda še tudi potem kakšno leto igrala stara letoviščarska godba. Vendar gostov ni bilo več. Tudi zmeraj bolj zapiti natakariji, kuharji in drugi, ki so pač imeli kam, so odhajali.

Le nekaj jih je še vztrajalo ob gospodu Samaalu.

A v Črnem lesu je bojda kljub vsemu še zmeraj strašilo.

Morda sama smrt ... ki ne pride molče, ki ne molči, ki pripoveduje strah in samoto iz zgodb, iz Črnega lesa. In popevke ne zaležejo za pogum, tudi lončeni panterji ne. Čeprav se jim lahko smeješ v tisto lončeno rezanje. Niti ves hrup in laži, ki jih zganjajo razni Masucci, nič ne zaležejo. Kajti resnica je drugo ...

Tik pred Sepnim je ob cesti za hipec videla neko dekle. Delovalo je zmedeno, morda prestrašeno ... Oči so poblisnile v soj. In izginile. Tudi dekletke je izginilo.

II. poglavje

V dotrajani, v globoko samoto odmaknjeni hiši gospe Bendlove je vladala noč.

Gosta megla je tiščala izmed gostirja in črens in izza vogalov in v molk, ki je trajal, je tiho šumelo od reke.

Odvadila se je bila te samote ... in takšnih zakotnih noči.

Tenkega, mrzlega piša, ki je kot dih iz bližine oplazil život, ko je stopila iz avta, se ni slišalo ... Samo zmrazilo jo je. Tudi v otrpnjeno misel, ko je pohitela čez zaraslo dvorišče in k vratom. Ko je zagledala mačka ... Sedel je mirno. In srepel. Ni se umaknil. Ko je bila prihitela. Ni se potrudil k vratom za njo. Stresla je kljuko. In narahlo pobutala s pestjo in prisluhnila in se ni marala ozreti čez ramo in ni mogla kar čakati, ko je še kar naprej zgolj temno molčalo iz hiše.

Avto je bila tokrat iz morda nepotrebne uvidevnosti do umirajoče gospe pustila za jasminovim grmom – tudi luči je kar takoj ugasila. Kljub temi. Pravzaprav je bila pričakovala, da bo hiša razsvetljena. Da bodo na veliko svetili zaradi umiranja. Toda po vsem sodeč, je minilo. In so ljudje z župnikom in zdravnikom vred odšli. Potem. Ko se je izteklo. Morda tudi mama. Ki se je že od nekdaj bala teh reči. In ki takole, sama z mrličem in mačkom, zagotovo ne bi vzdržala v tej samotni temi.

Ropot kljuke, saj je ni nehala stresati, se je razlegal po hiši, po mrtvi tišini znotraj in zunaj in ni priklical nikogar. Zazdelo se ji je, da sliši molk mrliča in mačka. Da družno molčita to molčanje. In da ta molk kakor senca leži čez tišino. Potem je pobrala krepelo ... In se šele pozneje, kot v opravičilo pred mirnim mačjim srepenjem domislila, da bo z njim lažje dosegla mamino okno ob verandi na rečno stran.

Megla izmed črens se je zdela bliže.

Za jasminovim grmom je škrcnilo ... in v noč se je naredilo temneje, bolj gluho, rečni šum se je nekam odmaknil in misli so se razblinjale kakor

pod senco, ko se je tesno ob steni splazila do vogala ter mimo kletnih vrat pod stolpičem in do zarasle verande.

Pod maminim oknom je spet pritajeno poklicala.

In s krepelom je k sreči res segla do okna.

Vendar na trkanje tudi tokrat ni hotelo biti odziva.

Kakor grob je molčalo v razbegani sluh ... in v pogled so se delale lise, morda od znotraj, morda od zunaj, sive in črne in nekaj tistega vmes, kar je kot včasih v mižanju, ko se povsem iznenada in kakor iz nič zariše od blizu in se nerazpoznavno pomuzne v zarobje, kot zbegana misel, ki je kdove zakaj in kako že skoraj obris.

In ravno skozi te lise in nekakšne že skoraj obrise se ji je potem v obrobju pogleda zganilo, tik ob vogalu, postava – Bendlova, sama Bendlova, v sami spodnjici in razmršenih las, in je kar slonela in je kar molčala ... niti nasmehnila se ni. Vsa vzravnana. Kakor v nekakšnem slovesnem zanosu je stala ... da je Brino neprijetno, tesnobno presunilo in ji je nerodno zastalo v koraku in sploh ni vedela, kaj naj bi rekla, kako pozdravila, da bi ustrezalo vsemu ...

"Prišla sem ..." je zinila in hkrati vedela, da je neumno takole ziniti ...

"Prav je tako," je mirno, z neko tujo, trdno gotovostjo v glasu in še zmeraj vsa negibna rekla gospa.

To ni bil glas, ki bi vabil v kakršno koli domačnost, ali celo v objem – zvenelo je kakor zgolj tog, vzvišen odnos do dolžnosti, ki se je bila izpolnila, ki ji je bilo zadoščeno s takšnim, takojšnjim, prihodom od koder si bodi, ob tem pa vse drugo ni vredno omembe, niti odtenka v glasu pravzaprav ne.

Zeblo jo je, po duši ... ko je tudi sama kar stala, morda dva, morda tri korake stran, in čutila, kako čudno tuja je gospa, kako hladno je tisto od nje, se pravi, v pogledu, v čakanju, tudi solze je začutila v očeh in hkrati odpor do teh solz. V grlu je samo od sebe tiščalo in tisto po sili zjecljano opravičilo glede pozne ure s pomenljivo dodanim vprašanjem, ali morda mame ni doma, je stara kratko in malo preslišala. Nato se je kar tako, brez besed, obrnila in šla. Niti ozrla se ni več – kot bi ne sodilo k drži, k hlumbi te njene zamaknjene vzvišenosti, ki pač, po vsem sodeč, ni mogla pomeniti

umiranja, ampak kvečjemu zgolj nekakšno bedasto muho morda malce umsko opešane starke.

Kakor boleče predrtó se ji je povесilo v dušo.

Tudi hvaležnost, tudi žalost ... Tako bi se obrnil, tako bi šel Masucca – in njemu podobni. Tako so se tu, v Sepnem, do nižjih od sebe obnašali Samaalovi.

Ni hotela na dvorišče.

Vsaj ne takoj.

In zaradi laži v telegramu, ki je, četudi pijana, mati zagotovo ne bi bila sama skovala, je začutila kar nekakšno ogorčenje. Tudi zaradi utrujenosti najbrž in vsega – tudi zaradi spomina, v katerem je Bendlova kljub vsemu, vsaj doslej pač, pomenila zavetje. Pomislila je celo, da ne bi bilo nič odveč, če bi se starka vrnila in jo povabila v hišo ter se tako ali drugače, z besedico vsaj, opravičila za laž, se pravi, za potegavščino, v katero je skoraj zagotovo prav ona sama prisilila mater.

Toda hkrati se ji je kaj hitro vse skupaj, s tem njenim otročjim muljenjem vred, zazdelo preneumno, da bi vztrajala. Poskušala se je zbrati. Dojeti položaj. In vzrok za spremembo v obnašanju starke. Saj navsezadnje telegrama z materjo vendarle nista poslali zgolj za zabavo. In pomislila je celo, da morda gospa samo na videz ne umirajo. Vseeno pa je potem, počasi, klavrno zmedenih in povešenih misli namesto na dvorišče in v hišo zavila še k avtu – po najnujnejše za čez noč pač ... in od tam, izza jasmina, nemalo presenečena spet opazila Bendlovo – ki je kakor nekakšna prikazen stala spodaj, v megli, med črensami ... ter se, kot bi ji kdove kaj zdaj s te, zdaj z one strani pritegovalo pozornost, ozirala po temi naokoli. Videti je bila kakor na preži za nečim hitrim – ali nevidnim. Mrzel piš je vlekel. In v sami spodnjici, pa še bosa povrh, se zagotovo ni mogla prav zelo dobro počutiti. Celó Brino samo je neprijetno mrazilo. Poláščala se je je drhtavica – tudi od utrujenosti najbrž.

Toda Bendlova je vztrajala.

Čez čas se je prestopila in se kakor utrujena, kot bi potrebovala oporo, naslonila k deblu. In Brino je spet prešinilo, da ženska morda vendarle umira in da ji je navsezadnje lahko celo vseeno, ali jo pri tem tudi zebe. Človek ob takem najbrž tako ali tako več ne ve, kam sam s sabo. Presenetila

jo je misel o nekakšni varni razdalji, o skrivališču – in ji hkrati vzbudila občutek sramu, da takole strahopetno kar ždi in se skriva za grmom.

Celo sapo je zadrževala.

Samo rečni šum se je vlekel skozi tišino.

Tu in tam je kapnilo z veje.

Toda gospa se je potem odmaknila od debela in se znova jela ozirati naokoli. V korakih in drži ni bilo opaziti nobene mlahavosti, nobene slabotnosti ali strahu. Stopila je nekaj korakov in se ustavila. Ter potem spet tako. Najbrž je tudi prisluškovala naokoli. Vendar kot svoja na svojem in kot da je strah lahko kvečjemu le ona sama, ne pa tisto, kar išče, ali kar bi se ji utegnilo pripetiti. Pravzaprav je spominjala na neko starejšo sorodnico Bendlovih – Brina jo je bila videla enkrat samkrat – ki je bojda prav tu, v Sepnem, zblaznela zaradi ljubimca. Tisti večer, ko si jo je Brina za zmeraj zapomnila, je z begavim očitkom v pogledu iskala nekega mačka. Še isti večer so jo odpeljali – in je ni bilo več.

Po vetru, ki se je jel dvigovati med veje, sodeč, je utegnilo biti približno uro po polnoči. Tako je sleherno noč zapihalo z rečne strani čez sepsko reber, mrzlo in suho, tudi poleti in v slabem vremenu ter se navadno poglelo šele, ko se je sonce že dvignilo izza gozdov na nasprotnem rečnem obrežju.

Zmeraj je mrazilo v tem vetru. Ustnice so postajale neprijetno suhe in v lica se je naredilo vročično. Ljudje so se navadno, kot bi se bali, pospravili v hiše.

Kar stresalo jo je ob misli, da je gospa samo v spodnjici. Vendar ... Da je morda bolna in si ne zna in ne more pomagati. Zato je naposled vendarle stopila navzdol proti črensam ter za vsak primer še iz varne razdalje poklicala. Tudi sama se je na hitro ozrla po razmaknjenih kosmih megle med grmičjem in debli ... medtem ko je gospa kakor gluha kar stala in se ni zmenila zanjo.

"Mraz je ..." je zinila – in pomislila, da stari, če je mogoče res tudi blazna, ne sme pokazati, da se je boji. Ni vedela, od kod ji to prepričanje. In ali drži ali ne. Hkrati se ji je tudi o umiranju podobno pritaknilo v misel...

"Prehladili se boste," ni hotela odnehati, čeprav ji je sapa zastajala, čeprav je bilo mehko v kolenih, ko je potem vseeno stopila bliže.

"Če kaj iščete ... poiščeva jutri, za dne ..." se je trudila v sproščeno zgovornost, kot da ne bi bilo nič, če človek takole molči in na vso moč zavzeto bega s pogledom. "Pa kar bosì," se je čudila. "Jutri pokličem Možinovega, da pospraviva vejevje in to ..." Šele zdaj je gospa naposled menda vendarle prisluhnila. Vsaj ozirala se ni več. Tudi vzravнала se je nekoliko.

Oči so topo zabolščale iz shujšanega obraza.

Iz mlahavo povešenih ust se je menda cedila slina.

"Možinov je ..." je začela, kot bi bilo treba previdno – in umolknila in se znova jela ozirati. Morda se je zbala izreči. Vsaj videti je bilo, kot bi jo nekaj zmotilo – nemara zgolj misel, da bi lahko kdo, ki ne bi smel, karkoli izvedel o starem Možinovem. In takšna, od blizu in zmedena, morda celo izgubljena v tem svojem, se je Brini zasmilila, zato jo je tudi vsem bojaznim navkljub, kakor v tolažbo, prijela za premražen komolec ter ji, kakor da tudi sama ne bi bila čisto prepričana, da res ni koga v bližini, šepnila, da bo bolje, če stopita v hišo. Gospa je drhtela. Mrzla je bila. Vonjala je po kislem, po žganju. Morda po bruhanju. Tudi pod blede kožo na obrazu ji je vzdrgetavalo. Oči so boljščale nekakšno trmo. Ki pa očitno ni pomenila nobenega upora, saj se je, kot bi čakala samo še na to, da jo nekdo takole prime za komolec in potegne za sabo, kakor otrok pustila voditi čez dvorišče in v vežo, kjer sta zadeli ob nered, ob neke stole in škatle in kdove kaj vse, kjer je bilo zatohlo, kjer je vonjalo po zapuščenem in mačkah in mačjem ... Stikalo ob vratih ni delovalo. In tudi v kuhinji ga je potem, ko sta se pritipali do mize, ko jo je naposled vso togo in premraženo vendarle posadila na klop, zaman vrtela.

"Nič? Pa nič!" se je, kot bi bila tudi tega z elektriko docela navajena, Brina še kar naprej silila v sproščenost. "Bova pa s kakšno svečo ..."

"Ni luči," je počasi, z nekakšnim pomenljivim poudarkom ugotovila tudi gospa.

Resda je takšen pijan poudarek v zapozneli in nepotrební ugotovitvi vzbujal predvsem nejevoljo, vendar je Brino kljub vsemu hkrati obšlo tudi skoraj otročje mehkobno sočutje in prav takšna želja, da bi prav zdaj, tukaj, v tej temi, ki ji je vsaj nekaj časa pomenila dom, zase in za gospo in za mater glasno izrekla, da bodo skupaj premagale vse, tudi smrt, tudi smrt...

Nekaj sveče je k sreči še bilo na polici. Tudi vžigalice je zatipala.

"Kako pa mama?" je bolj zaradi potrebe po četudi sprenevedavi domačnosti vprašala predse, ko je prižigala. Pravzaprav je vedela – tudi vonjalo je dovolj zgovorno in v soj, ki je vzdrhtljal prek senc, se je ob kozarcih in steklenici zasvetlikalo iz politega. Obe sta torej pili. Tudi gospo je v teh nekaj letih očitno potegnili. In najbrž sta v taki pijanosti družno sestavili telegram. Morda sta obupali in nista vedeli kako, da ne bi predolgo odlašala, da se ne bi izmikala ali ju le po pismih hrabrila.

"Ravno prav je, da si," je namesto odgovora momljaje predse ugotovila gospa.

"Kaj?" ni razumela Brina, ko ji je kar svojo jakno ogrnila čez ramena, "Kaj ste mislili ... ?"

"Ravno prav, pravim, ravno prav."

Gledala jo je naravnost in kar nekako skozi – pijano ... vendar obenem tudi premirno, da bi Brina vzdržala, da ne bi umaknila oči in celo misli, ki so se še trenutek poprej želele priviti v zavetje. In v tem pogledu je bilo vsaj kanček tistega vzvišeno odmaknjenega nezadovoljstva ... kot pri večini starih domišljavih pijank pravzaprav, ki so od kdove čigavega vse ljubljenja in veseljačenja kratko in malo ostale ... tudi po mestnih bistrojih in barih ... Včasih, pred leti, še mlajša pač, se je nemalokrat presunjena vprašala, kaj je ostalo od ljubezni teh stark ... in zazdelo se ji je, ko se je takole, za hip, zazrla v plamenček na mizi, da zgolj nekaj za mačke, za kakšnega pudlja tu in tam ali kanarčka ... Toda zdaj je raje potarnala o telegramu, ki da jo je prestrašil ... Tudi nekaj očitka je zavzdihnili vmes. A gospa jo je gledala, kot da se ji o kakšnem telegramu ne bi niti sanjalo. Predvsem hlinila je najbrž to svojo pijano nevednost. Sicer pa Brina vsaj za zdaj ni marala drezati globlje po tem.

"Samo da sta zdravi," se je sprijaznila in zazevala ter dodala, da je tako ali tako že nameravala priti. Utrujenost, ki se je bila poprej, ob prihodu, skoraj docela razblinila, se ji je namreč spet jela svinčeno zgrinjati v misli in ude in v pogledu se je delalo kakor od težke, prozorne zavese, ki le od časa do časa narahlo zamaje obrise, da zdaj bolj, zdaj manj odmaknjeni od svojih lastnih pomenov le še komaj nekako obstajajo. Tudi Bendlova se je takole jela odmikati in zamikati, in je premražena, pijana spominjala na nekakšno odvečno vlogo iz že dolgo tega odigrane predstave. Nekje v zavesti, v ozadju, je prav tako trudno tičalo, da mora pogledati

in pozdraviti mater, čeprav se ji je upiralo že ob sami misli, da bo spet videla predvsem tisto pijanost in kakor že nekoliko nakuhano nabuhlost na tudi pred leti le redko kdaj treznem obrazu. Resda je že tudi prej vedela, da zapitost ni sama po sebi, da si je ne nadeneš kot ponošeno suknjo, potem ko je od kdove koga odložena čakala v kotu. Da je torej od vsega po malem – z vsakim pijancem posebej na novo in del njega tako rekoč. In ne da bi vedela zakaj, je pomislila, da je tudi hudič od vsega pomalem in z vsakim posebej na novo.

Takrat pa se je v kuhinjo počasi, kot bi se šele pomišljal, ali mu sploh je do tega, pokazal maček. Prav takšnega, belega in rejenega, s temno liso čez desno oko, je pomnila iz otroštva ... Gospa si je ogledovala roke, kot da bi si primerjala dlani in hrbtišča – ali pa se samo zamislila ob podrhtevanju senc in soja po njih. Maček se je kakor nejevoljen ob pogledu na Brino ustavil sredi kuhinje ter jel vihati privzdignjen rep. Predvsem zaradi podobnosti s tistim, izpred petnajstih, morda dvajsetih let, ki je torej moral že zdavnaj poginiti, ji je pritegoval pozornost – čeprav je vedela, da je takšna podobnost še posebej pri mačkih pač čisto navadna naravna zadeva.

"Heleno zbudi," se je, ne da bi umaknila pogled od odprtih dlani, domislila gospa. Ni ukazala. Pravzaprav se je slišalo tako, kot bi njej sami prepuščala v odločitev, ali bo to storila ali ne. Morda se je spomnila, da ji ni bila z ničimer postregla in da bi bilo prav, če bi to vendarle storila mati, ki je povrh še zmeraj pač tudi služkinja pri hiši.

"Ne ... Saj ničesar ne rabim," je odkimala Brina.

"Zaradi telegrama, mislim."

Tokrat je rekla odločneje. S trdim, precej hladnim poudarkom pravzaprav.

"Lahko se jutri pomenimo," je, kot da se ji zdaj predvsem ne ljubi razpravljati o tem, zavzdihnila Brina. "Sicer pa ..."

"Pokaži ga."

Kar zahtevala je. Tudi z negibnim, naravnost uperjenim pogledom.

"A telegram, mislite ..." se je zmedla Brina. "Ne, saj pravim ... Nekje v avtu je, mislim ... Če ga nisem pozabila ..." je poskušala ravnodušno, vendar se je vsaj nekoliko poznalo od laži in zadrege.

Toda gospa je očitno nameravala vztrajati.

"Kaj je pisalo?"

In po vsem sodeč, ji ni šlo samo za tisto sprenevedavo pijansko trmarjenje.

Maček, ki je bil skočil na klop, se je, kot bi se naposled vendarle odločil za domačnost, jel drgniti ob njo. Odrinila ga je. Tudi s klopi.

"Da naj pridem ..." se je zlagala, "se pravi, takoj, nemudoma ..."

Vendar jo je že naslednji hip postalo sram zadelj laži – kajti stara bi pač utegnila poznati tisto vrstico. Čutila je, da bi se morala postaviti odločneje. Da jo pijana starka pravzaprav ponižuje – tega ni počela nikoli doslej. In morda se je prav zategadelj počutila šibko, nekako krivo pred njo – tudi zaradi baleta, da ... in vsega, kar ji pač v Rimu ali kjer si že bodi ni uspelo biti in kar bi se po tistem Samaalovem znancu naposled utegnilo razvedeti v Sepno. Gospa je najbrž nekoč, morda celo do nedavnega, verjela vanjo – tudi v to, da bo veličastno odplesala laboda, je najbrž verjela ...

"Ravno prav," se je iz vsaj na videz odsotne zamišljenosti spet oglasila gospa. Videti je bilo, kot bi ji zadelj telegrama nekaj nejasnega brodil po glavi, nekakšen sum – in zoprno je bilo pomisliti, da bi se tako na dolgo in brez zadrege utegnila tudi samo sprenevedati.

"Pa mene so podpisali, kaj?"

Brina ni hotela vprašati, kdo naj bi bili "oni". Odsunila je mačka, ki se ji je jel smukati ob nogah, ter med vzdihom, s katerim je dovolj jasno izrazila nezadovoljstvo glede tega nepotrebnega vrtanja in sprenevedanja, kar naravnost povedala, da je bilo podpisano z "mama". In presenečena opazila, da je prav to, ta "mama", nekako od znotraj oplazilo gospo. Kar zdrznila se je bila. Naglo se je ozrla k vratom. Pa k oknu. Skoraj okroglo se ji je bilo naredilo v pogled – kot bi ta "mama" v telegramu pomenila nekaj drugega od zgolj mame, kajti vznemirilo jo je bilo do te mere, da tega vsaj prvi hip ni mogla prikriti. Segla je po pijači. Roke so ji trepetale. Tudi v gubah po vratu in okrog ust ji je drhtelo in kakor v boječi negotovosti je nekajkrat zapored dvignila in umaknila pogled. Tista poprejšnja pijanska oholost, ali kar koli že je bilo, je splahnela, da je ostalo nekaj zgolj bednega, čudno raztresenega in hkrati pohlevnega v že tako ali tako skoraj mrliški bledici obraza. Potem se je zbrala nekoliko. Poskušala potlačiti, vsaj skriti

nemir. Oprijela se je steklenice in kozarca. Vendar je oboje le prestavila predse. In skrila trepetajoče roke pod mizo.

"Povej mi ..." je, kot bi ji tudi od prošnje v pogledu in glasu šlo na jok, le komajda zmogla, "kaj je v resnici pisalo ..."

Ni bilo sprenevedanje. Tako, je pomislila, se človek pač ne spreneveda. Tako je lahko le iz neke muke, ki je vsaj za zdaj ni mogla razumeti – vendar pa je tista resnična vrstica iz telegrama, takole, iz oči v oči z gospo, ostajala neizrekljiva.

"Pridi takoj. Samo to," se je znova zlagala. "Saj pravim, pa mama je bila podpisana spodaj."

"Samo to ..." je v tisti svoji stiski bolj odsotna kot zamišljena ponovila gospa ter več kot v kozarec nalila po mizi. "Prej si rekla nemudoma ..."

"No, tako sem razumela. Če piše samo tako, pa takole na kratko ... Ustrašila sem se. Saj človek nikoli ne ve ... vso pot sem se bala in se spraševala, kaj bi utegnilo biti."

Maček pod mizo si je znova prizadeval za pozornost. Tudi s krempljanjem. In tokrat ga je, tako da gospa ni opazila, odsunila odločneje.

"Sicer pa," je naglo dodala, "bo mama povedala, kaj in kako je mislila s tem."

Gospa je izpila. In si takoj nato natočila znova. Videti je bilo, kot bi se nad čim zamislila, tudi nekakšna omahljiva zadrega se ji je polasčala pogleda – kakor da bi kaj hotela in ne bi vedela, kako bi bilo najbolj prav. Brina je pomislila, da bi vstala, da bi, zaradi lepšega pač, vprašala, kje, v kateri sobi, lahko spi, od politega orehovca se ji je upiralo nekoliko, opazila je, da ura na steni stoji in da maček, ki je naposled obsedel ob gospejinem stolu, nekako dremaje, vendar vztrajno mežika vanjo. Tistemu je bilo ime Čičo, se je znova spomnila mačka izpred dvajsetih let – že takrat je bil star – in je tako ždel – nato je izginil: kakor mački na koncu največkrat pač izginejo ... Zavzdihnila je – kot bi si ob misli na to ... in na skorajšnji spanec oddahnila, tudi zazehala je – še preden pa je lahko vstala od mize, jo je gospa prišla za roko, na rahlo, pravzaprav ji je s hladno dlanjo prekrila prste ter s kazalcem in palcem, kot bi sodilo zraven, že kar ljubkujoče jela otipavati mezinec ... Obšlo jo je nelagodje. Rada bi umaknila roko. Resda je ob lepljivem orehovcu bilo čutiti tudi nekaj bojazni in zaupljivosti v tem dotiku, resda bi lahko pomenil le željo po bližini ...

vendar je trajal predolgo in to otipavanje mezinca je postajalo nadležno in zoprno.

"Brina ..."

Ne da bi odmaknila roko, ne da bi nehala početi tisto gor in dol po mezinu, je počakala, da jo je Brina, čeprav z odporom, z zadrego pogledala – da sta pogleda iz oči v oči za hipec zastala.

"Ne povej tega materi."

Kakor nehote, kot bi bilo brez posebnega pomena, bi rada izmaknila roko, vendar je starka poprijela močnejše. V očeh, v glasu se ji je naredila mehkoča ...

"Naj bo najina skrivnost," je prosila.

Tudi od orehovca ji je najbrž takole sililo v pamet.

"Umrta bom, veš, umrta bom, Brina ..." se ji je jelo izvijati med pohlipavanje, "vem, da je tu ... oni to vedo, veš ... tudi med naju se je zrinilo. Vse to je že tu, vse to ... človeka osami. Mislila sem, da bo prej vzelo tvojo mater kot mene. Nič ni pazila. Nikoli na nič ni pazila. In če zve, bo na njihovi strani."

"Dajte, no. Kaj pa govorite," je Brina poskušala z malce vedrine.

"Oni so ..."

"Nihče ne ve, nič ne vemo," jo je predvsem iz neke vraževerne bojazni ustavila Brina. Ni hotela slišati, kdo naj bi bili "oni". Kot da bi lahko bilo vse dobro, dokler ne bodo izgovorjeni, se ji je zdelo.

"Nočeš vedeti, to je," je uganila Bendlova ter med vzdihom dodala, da se človek pač slepi, dokler se lahko, da pa potem ne gre več. Končno je umaknila roko in si znova nalila. Tudi Brina je, morda zaradi olajšanja, ker ji ni bilo več treba prenašati tistega neprijetnega dotikanja, kljub žarkastemu vonju zamikal orehovec. Zato je segla po najbrž maminem kozarcu ter nalila za prst in dolila še Bendlovi, čeprav ni bilo videti, da bi ji prav zelo teknilo.

Maček je še zmeraj na ozko, vsaj na videz dremavo srepl vanjo. Bendlova je najbrž od hudega, neutolažljivega v mislih, zamižala, nekaj drobnih, od prej zastalih solz je počasi, kakor brez teže spolzelo med gube in navzdol proti ustom in orehovec se je razlezel kot zgolj žarkasta tišina, ki ne zaleže ob takem, ki ne premore tolažbe – kakor motno oljnat cink čez gladino odmaknjenih, zamaknjenih pomenov, ki so morda le dozdevanja

nekakšnih sotočij vsega tega, kar smo in česar morda niti ni in kjer so misli kakor mehurčki, da: pk, pk ... čez oblake, čez modrino ali globino noči, da, čez zvezde in vsa ta zrcaljenja, od katerih se človek naposled utruji.

Bendlova je kdaj pa kdaj, kakor v strahu, da ne bi ostala sama v kuhinji, odprla oči.

"Lahko bi legli," se je odločila Brina, "saj bom pri vas, če hočete."

Samo odkimala je. Tudi postelje se je najbrž bala.

Potem se ji je zdelo prav, da kratko in malo molči. Resda je še nekaj časa premišljevala o tem, da bi bilo za obe brez dvoma bolje, če bi legli, da bi morda celo morala vztrajati in se kakor koli pač že potruditi, da bi starko kljub vsemu spravila spat. Vendar pa ni ukrenila ničesar.

In sveča je počasi dogorevala.

In dremež se je sprva le kakor od daleč mehko dvigal med misli ... in bleda sled plamenčka je znova in znova minevala in minila v tisto daljo, v tisto samoto nevidnih strahov ... in zmeraj teže se je bilo potruditi do vsaj malo luči, do vsaj malo minevanja bledega soja potem, zmeraj znova potem, ko so težke veke že spet ležale in je že spet ugasnilo in je neka misel dobivala bled izraz.